

Maria Keller-Hamela

Merg la Judecătorie

Chişinău 2007

Maria Keller-Hamela
Merg la Judecătorie

Această publicație a fost oferită de **Nobody Children Foundation** (Polonia) și a apărut cu suportul OAK Foundation în cadrul proiectului “Copilărie fără violență – spre un sistem mai bun de protecție a copilului în Europa de Est”.
Adaptarea și distribuția în R.Moldova este realizată de **Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii**.

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii,
Chișinău, MD – 2069, str. Calea leșilor 61/2
Email: office@cnpac.org.md
www.cnpac.org.md

Nobody's Children Foundation
Warszawa, 03-926, ul. Walecznych 59
Email: fdn@fdn.pl
www.fdn.pl

Această publicație este recomandată de Curtea Supremă de Justiție din R.Moldova

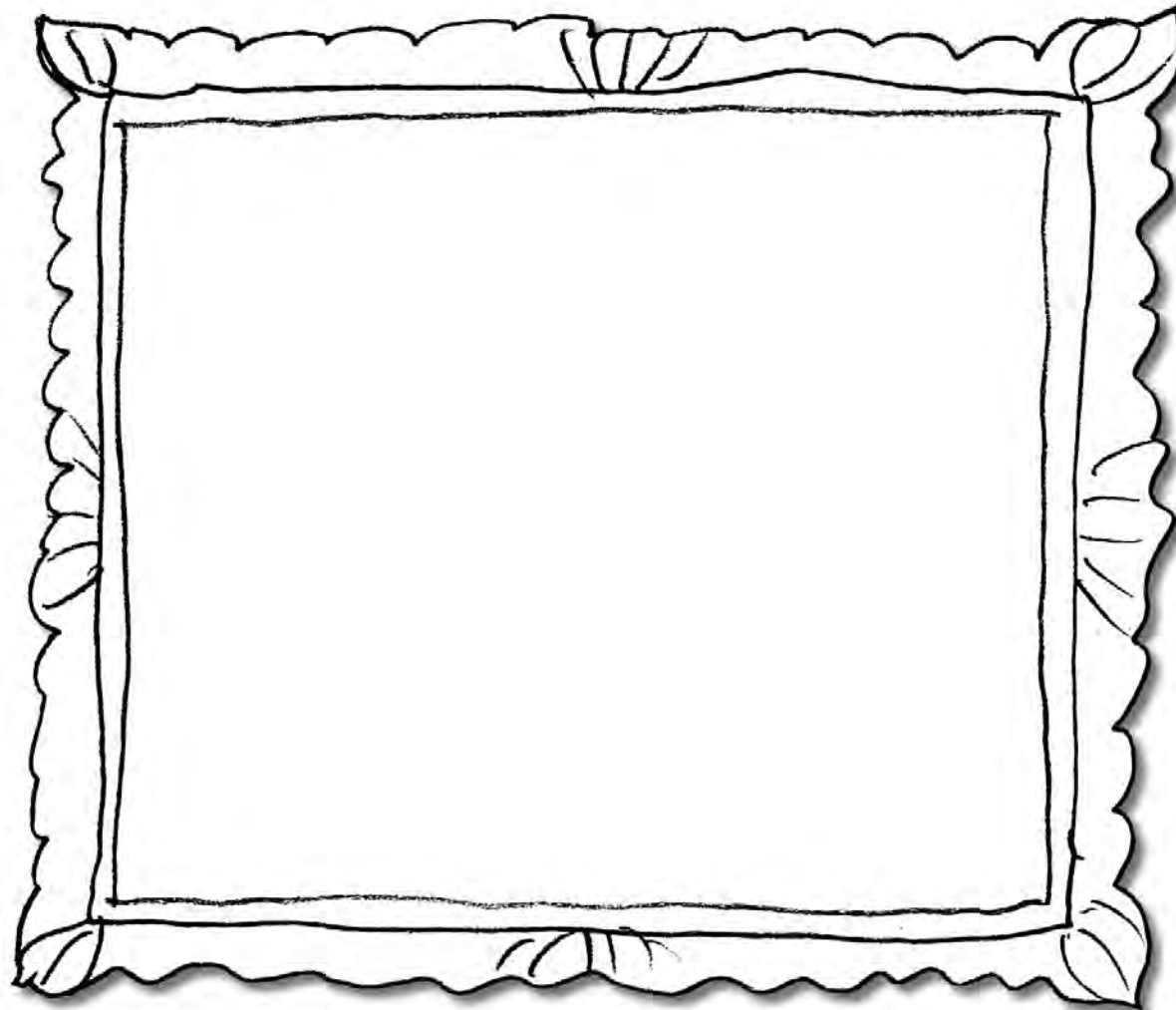
Această cărțuie este inspirată din următoarele surse:
What's Happening in Court? An Activity Book for Children Who Are going to Court in California,
Administrative Office of the Courts, Centerfor Families, Chuildren and Courts, 1999,
Getting ready for the court, Lynn M. Kopen, Linda M. Pucci, Sage 2000.

Machetare: Studio Lokal

ISBN: 978-9975-52-017-1

Merg la judecătoria.
Această carte aparține

Aici poți să-ți desenezi portretul.

Ai aflat că trebuie să mergi la judecătorie și să te întâlnești cu un judecător? Uneori, se mai întâmplă ca și copii să meargă la judecătorie ca să povestească judecătorului despre ceea ce au văzut, au auzit sau despre ceea ce li s-a întâmplat lor sau altcuiva din jurul lor. Ceea ce ai

de spus tu și alți copii este foarte important pentru adulți. Știm că lucrurile despre care vei vorbi pot fi foarte rușinoase și triste. Asemenea lucruri nu ți se întâmplă doar ție, ci și altor copii. Chiar și adulților! Judecătorul trebuie numaidecât să asculte și ceea ce ai de spus tu.

Nu doar în Republica Moldova copiii merg la judecătorie, ci și în alte țări. E foarte posibil ca atunci când te vei afla în sala de judecată, alți copii din alte țări și orașe - de exemplu din Australia, acolo unde trăiesc animăluțe drăguțe cum ar fi cangurul - să răspundă la aceleași întrebări unui alt judecător.

Chiar și adulții, uneori, sunt puțin înspăimântați când merg pentru prima dată la judecătorie. Dacă îți va fi frică de ceva, spune-i adultului care va fi cu tine în sala de judecată.

Ține minte: tu nu mergi la judecătorie ca să faci ceva rău, ci ca să povestești judecătorului ce s-a întâmplat.

Cred că te întrebi cum arată judecătoria și ce se va petrece acolo. Vom proceda în felul următor: vei găsi în această cărțuție întrebările pe care ți le va pune judecătorul, iar cineva din adulți va răspunde la ele. E bine așa?

Copilul: Ce este o judecătorie?

Judecătoria este o clădire în care oamenii discută probleme foarte importante și complicate și răspund la întrebările judecătorului. Încearcă să-ți amintești: ai fost vreodată într-un loc unde oamenii rezolvă diferite probleme importante și unde, de obicei, oamenii nu se cunosc între ei? Ai fost vreodată la poștă, la spital sau la bancă? Judecătoria este o instituție asemănătoare. Tu mergi acolo ca să povestești ce s-a întâmplat. Trebuie să spui doar adevărul.

Copilul: Cum arată judecătoria?

Deja știi că judecătoria este o clădire mare. Înăuntru, sunt multe săli. Aceste săli sunt diferite: unele sunt mari, altele – mici. Ele se numesc **săli de judecată**. Acolo, lucrează oamenii care se numesc judecători, avocați, procurori. Ei pun întrebări diferitor persoane, inclusiv și ție. Într-una din aceste săli te vei întâlni cu judecătorul.

Copilul: De ce trebuie să merg la judecătorie?

Vei merge la judecătorie pentru că ești o persoană foarte importantă pentru judecător. Doar tu poți să povestești cinstit despre ceea ce ai auzit sau despre ceea ce ți s-a întâmplat. Acest lucru este foarte important pentru judecător. Vei merge acolo ca să vorbești cu judecătorul și cu avocații, pentru a răspunde la întrebările lor.

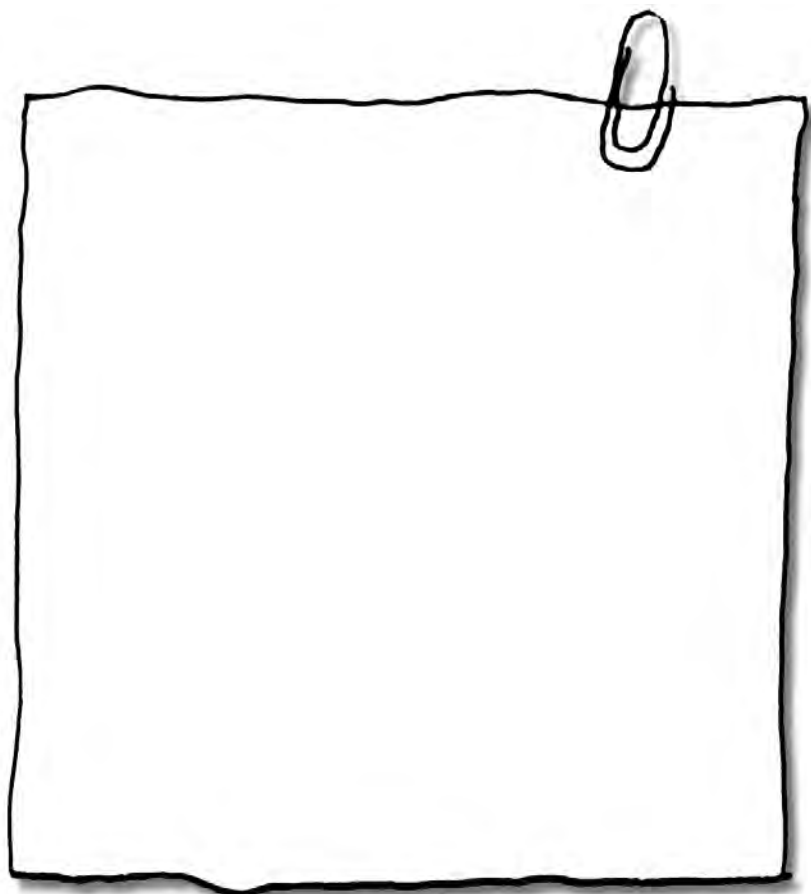
Copilul: De unde voi ști când trebuie să merg la judecătorie?

Vei fi invitat(ă). Vei primi o scrisoare specială, pe care adulții o numesc **citație**. În acea scrisoare va fi scris în ce zi și la ce oră trebuie să te prezinți la judecătorie.

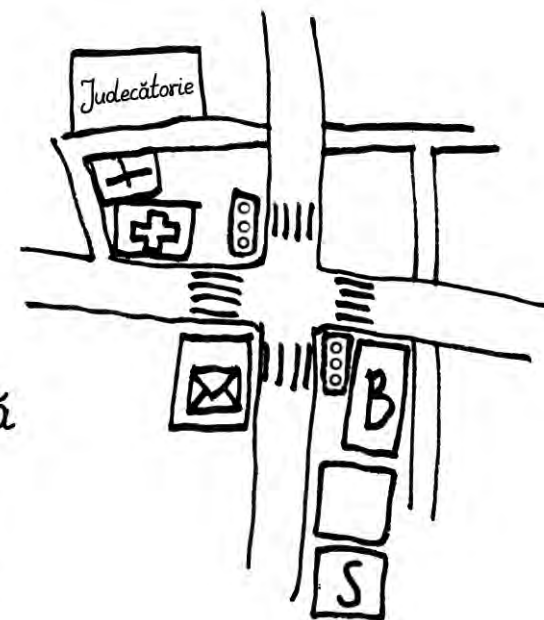

Copilul: Cine va veni cu mine?

Copiii nu merg niciodată singuri la judecătorie. Și cu tine va veni mama, tatăl sau altcineva; poate dădaca, dirigintele sau profesorul. Vei afla despre aceasta din timp. Judecătoria la care vei merge se află pe strada Poți să întrebi pe cineva dintre adulți unde se află judecătoria. Poate că ar fi mai bine să desenați, împreună, un plan care să te ajute să găsești mai ușor locul unde se află aceasta?

- - Bancă
- - Poștă
- - Policlinică
- - Școală
- - Semafor

Iar acum, să ne amintim despre ce am vorbit până acum

Judecătoria este o clădire unde vin diferiți oameni ca să povestească adevărul despre întâmplări importante.

În judecătorie sunt multe săli care se numesc **săli de judecată**.

În sala de judecată te vei întâlni cu judecătorul și cu avocații. Despre aceste persoane îți vom povesti în această cărțuție.

Vei afla când va trebui să mergi la judecătorie citind o scrisoare specială pe care o vei primi - **citația**.

La judecătorie vei merge împreună cu cineva dintre adulți.

Copilul: Cine lucrează la judecătorie?

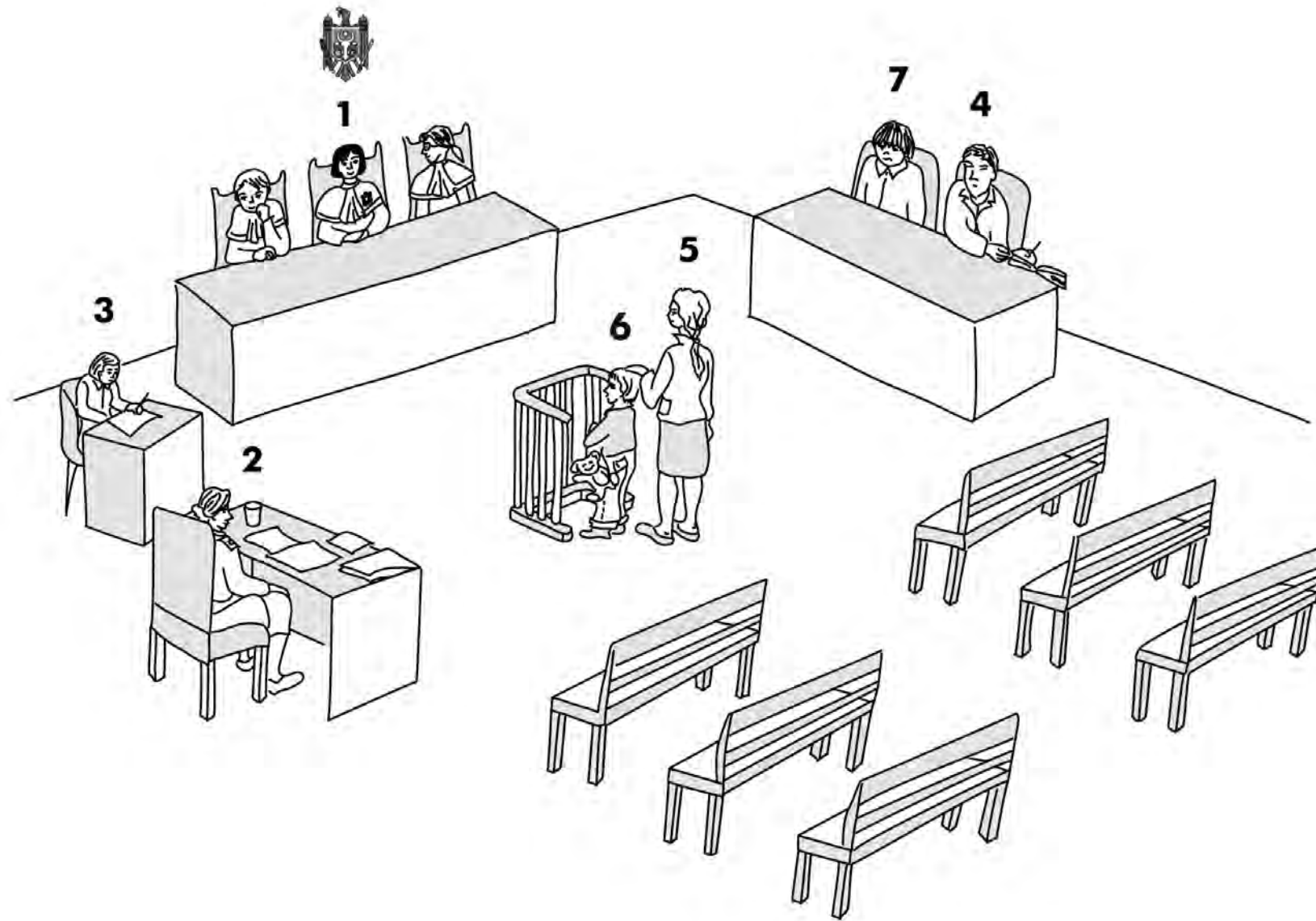
La judecătorie lucrează judecătorul, procurorul și avocații. Avocatul este persoana care a învățat, timp de mai mulți ani, o știință numită **dreptul**. Adică, a învățat ce este permis unei persoane să facă și ce nu are voie să facă.

Toți oamenii vor să se simtă în siguranță. De aceea, încă din timpurile străvechi, au fost stabilite anumite reguli, numite legi, pe care trebuie să le respecti dacă nu vrei să ai de suferit. Dacă cineva a fost nedreptățit, avocații sunt cei care se străduiesc să afle totul și să înțeleagă totul despre cele ce i s-a întâmplat respectivei persoane. Uneori, ei trebuie să pună multe întrebări. Avocații au grija ca oamenii să procedeze corect și ca toți să ne simțim în siguranță.

Privește imaginea care reprezintă sala de judecată. Acum îți vom povesti despre oamenii pe care îi vei întâlni acolo. Găsește numărul din dreptul fiecărei persoane din imagine și citește ce scrie despre ea. Apoi colorează persoanele despre care ai citit.

1. Judecătorul este cea mai importantă persoană din sala de judecată și primul care va vorbi cu tine. El poartă o haină neagră, ciudată și o cravată de culoare albă. Acea haină se numește **robă**, iar cravata – **jabou**. La piept, în partea stângă, poartă o insignă cu imaginea unui vultur. Este stema Moldovei. Cu mult timp în urmă, au existat, de asemenea, judecători, dar ei arătau cu totul altfel. Purtau peruci caraghioase confecționate din păr artificial, cârlionțat. Cândva, doar bărbații puteau fi judecători, acum pot fi și femei. Judecătorii, asemenea altor oameni, pot fi mămici și tătici; și ei pot avea, uneori, diferite probleme.

Judecătorul stă la o masă mare, situată pe o platformă și îi ascultă cu atenție pe cei care au fost invitați să vorbească la judecătorie. În timpul ședinței de judecată, el va vorbi cu tine și cu avocații. Judecătorul decide cine și când vorbește, are grijă ca persoana care vorbește să-i spună ce-l interesează pe el. Toți trebuie să respecte regulile care sunt stabilite în sală, iar judecătorul decide ce se va întâmpla cu persoana care a făcut un lucru rău și a încălcat legea.

Judecătorul are grijă ca tu să te simți în siguranță și ca în sală să fie ordine. Uneori, se întâmplă ca atunci când copilul intră în sala de judecată, judecătorul să își scoată haina neagră și să participe la proces îmbrăcat în haine obișnuite.

Uneori, la aceeași masă, stau trei judecători. Unul dintre ei este mai important și se numește **președinte**.

2. Procurorul poartă haină de culoare albastră și are epoleți cu steluțe. Procurorul este prima persoană care îi va spune judecătorului ce s-a întâmplat. El știe aceasta de la polițiști sau de la alte persoane care au observat ce s-a întâmplat. Se poate întâmpla ca tu să-l cunoști pe procuror. Poate ai mai vorbit cu el sau te-ai mai întâlnit cu el în sală. Procurorul apără drepturile persoanelor cărora li s-a întâmplat ceva rău. El te va apăra și pe tine la judecată.

3. Grefiera este o altă persoană care stă lângă masa de judecată, într-o parte, și scrie tot ce se spune. Ea va nota, de asemenea, tot ce vei spune tu. Grefiera scrie tot timpul.

4. Avocatul (apărătorul) este persoana care stă lângă acuzat (persoana învinuită de comiterea unei fapte rele). El este îmbrăcat în haine obișnuite. Se poate întâmpla ca el să-ți pună întrebări complicate sau care să te facă să te simți incomod. Avocatul îl apără pe acuzat și face tot ce-i stă în puteri pentru ca să-l convingă pe judecător că acuzatul nu este vinovat sau că nu a vrut să facă asta, sau că altcineva a făcut-o. Acuzatul se simte mai bine când îl are alături pe avocat. Uneori pot fi doi sau chiar trei avocați. Și tu poți avea un avocat care să -ți apere interesele.

5. Psihologul (sau pedagogul) este prezent în sala de judecată ca să te ajute. Poate să fie cineva pe care îl (o) cunoști, cu care ai vorbit mai înainte sau altcineva. Dacă ți-e frică puțin sau nu te simți sigur, întotdeauna poți să-l (o) rogi să te ajute.

6. Martorul este persoana care vine la judecată ca să vorbească cu avocații și să răspundă la întrebările lor. Dacă vei răspunde la întrebări șezând în fața judecătorului (sau judecătorilor, dacă sunt mai mulți), atunci și tu vei fi martor. Uneori judecătorul îi permite copilului să se așeze. Martorii adulți, înainte ca să răspundă la întrebări, depun jurământul că vor spune doar adevărul. Dacă ai fi fost adult, ai fi depus și tu jurământul.

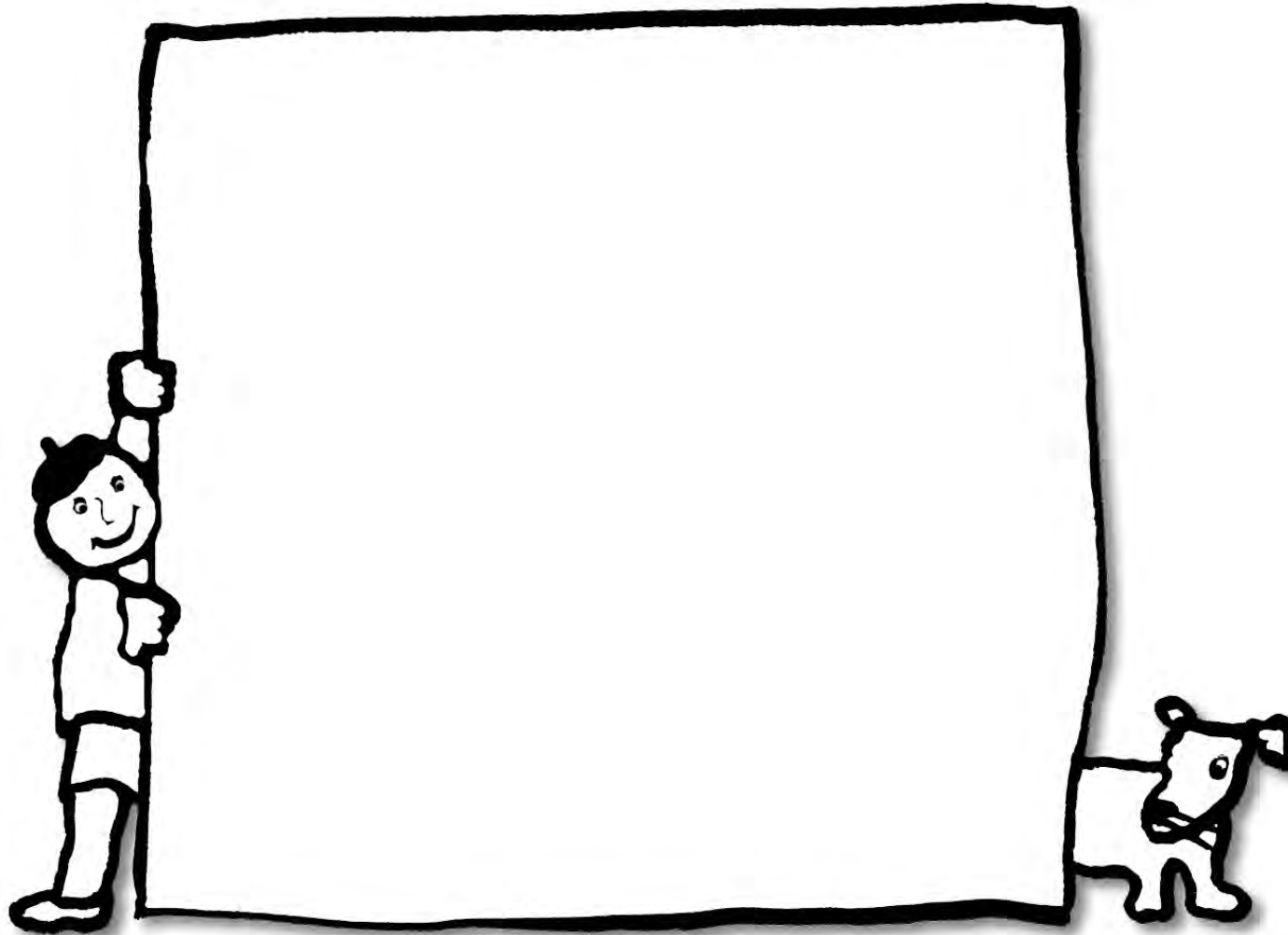
Ține minte: Judecătoria este locul unde trebuie să spui adevărul.

7. Acuzatul nu e neapărat un om rău, dar poate a făcut ceva ce nu trebuia să facă. Poate să fie cineva pe care nu-l cunoști deloc sau pe care îl cunoști foarte puțin. Poate să fie un om apropiat, pe care îl știi foarte bine, pe care l-ai iubit(o) sau pe care încă îl (o) mai iubești. Uneori acuzatul poate fi cineva din familia ta. Se mai întâmplă să fie mai mulți acuzați. Lângă acuzați pot să stea polițiști în uniforme. Uneori, judecătorul îl poate ruga pe acuzat să părăsească sala când tu trebuie să depui mărturie sau să te asculte într-o altă sală. Judecătorul face acest lucru ca tu să te simți în siguranță și ca să poți vorbi liber. Acuzatul nu întotdeauna spune adevărul și nici nu depune jurământul că va spune adevărul. Oamenii mint din mai multe motive.

Copilul: Cum crezi, de ce oamenii mint?

Cred că uneori mint pentru că au făcut ceva rău și se tem că vor fi pedepsiți pentru asta. Sau se rușinează de ceea ce au făcut... Ți s-a întâmplat vreodată să fii mințit de cineva?

Desenează-te pe tine în sala de judecată, cum spui adevărul.

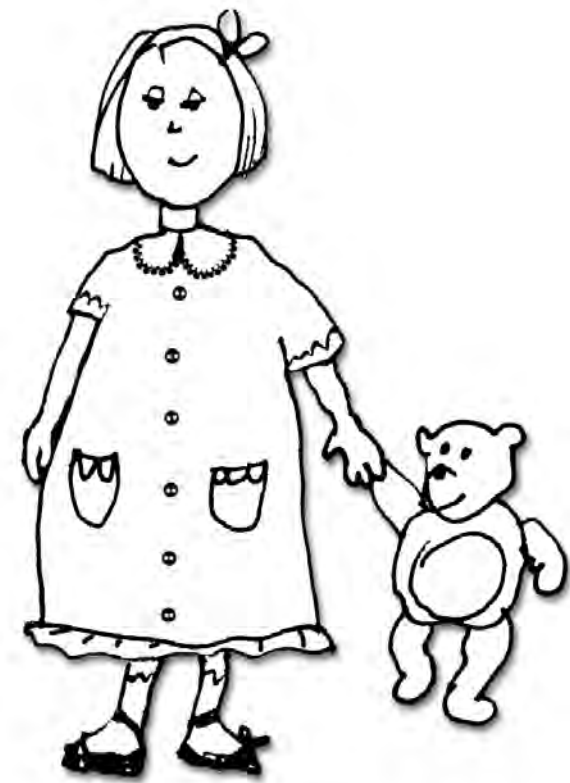
Copilul: Cum trebuie să mă îmbrac pentru proces?

Poți să te îmbraci cu hainele în care te simți comod. Dar ține minte că nu mergi să joci fotbal, ci mergi în vizită. Dacă vrei să te simți mai bine, poți să iei cu tine jucăria sau cărțulia ta preferată. Jucăria nu trebuie să fie prea mare. La judecătorie nu ai voie să intri cu animale. Ține minte că trebuie să vii un pic mai devreme. Judecătorul are foarte mult de lucru, are multe chestiuni de rezolvat și nu trebuie să-și piardă timpul așteptându-ne.

Copilul: Ce voi face când mă vor chema în sala de judecată?

Când vei fi invitat(ă) în sala de judecată, vei sta înaintea judecătorului, care te va întreba cum te numești și câți ani ai. Dacă mergi la școală, cu siguranță vei fi întrebat despre școală și, poate, despre alte lucruri. Pur și simplu, va vorbi cu tine un pic. Judecătorul îți va aduce aminte că trebuie să spui adevărul. Se poate întâmpla ca întrebările să se refere la persoane foarte apropiate ție, de exemplu, la mamă, la tată, la frate sau la soră. Judecătorul Te va întreba dacă vrei să vorbești despre ele. Dacă va fi prea greu pentru tine, nu răspunde la întrebare. Avocații, uneori chiar și acuzatul, te pot întreba câte ceva. La sfârșit, judecătorul va citi ceea ce ai spus mai înainte poliției sau procurorilor. Te va întreba dacă este sau nu adevărat. Când judecătorul și avocații vor termina să-ți pună întrebări, îți vor spune că poți ieși din sală.

Înainte de a trece mai departe, să mai vorbim despre un lucru care, deseori, îi supără pe copii. De multe ori ei se tem de acuzat, chiar dacă el este un membru al familiei, cineva foarte apropiat. Copiii cred că după ce vor răspunde la întrebările persoanelor din sala de judecată, acuzatul îi va certa sau îi va întrerupe. Acest lucru, din fericire, se întâmplă foarte rar, dar chiar dacă se întâmplă, judecătorul îl atenționează pe acuzat.

Copilul: Ce mă vor întreba la proces?

Judecătorul, procurorul și avocații pot să te întrebe multe lucruri. Judecătorul ar putea să vrea să știe dacă cunoști diferența dintre adevăr și minciună. Să încercăm să verificăm. Dacă, de exemplu, îmi vei spune că ești o girafă, aceasta va fi o minciună.

Iar acum spune-mi adevărul. Cine ești?

Uneori copiii au auzit sau au văzut ceva, li s-a întâmplat ceva sau cineva le-a făcut vreun rău. Atunci ei trebuie să povestească judecătorului despre aceasta. Judecătorul te va asculta foarte atent. Vorbirea în sala de judecată se numește **acumulare** și **prezentare de dovezi**. Uneori, avocații pun multe întrebări. Acestea pot fi foarte greu de înțeles. Dacă ți se întâmplă așa, atunci spune-i judecătorului că nu înțelegi întrebarea. Fiecare dintre noi, chiar și adulții, pot să nu înțeleagă uneori ceva. Și atunci întrebarea trebuie să fie repetată. Ține minte, nu te rușina și spune direct:

„N-am înțeles întrebarea!”
Încearcă să spui asta acum!

Avocații folosesc uneori cuvinte complicate, pe care tu poți să nu le înțelegi. Foarte mulți adulți de asemenea pot să nu le înțeleagă. Nu este nici o rușine să nu înțelegi ceva. Atunci trebuie să spui:

„Nu înțeleg acest cuvânt!” sau **„Nu știu ce înseamnă acest cuvânt!”**

Se poate întâmpla să nu auzi întrebarea sau să nu o auzi în întregime. Atunci să spui așa: **„Nu am auzit întrebarea!”** sau **„Vă rog să repetați întrebarea!”**

Uneori avocații pun întrebări la care nu poți răspunde. Dacă, într-adevăr, nu știi răspunsul, nu încerca să ghicești. Spune: **„Nu știu!”**.

Se poate întâmpla să nu ții minte totul. Și adulții uită uneori multe lucruri. În acest caz, nu încerca să ghicești, spune doar: **„Nu țin minte!”**

Se poate întâmpla să ții minte totul, dar să îți vină foarte greu să povestești. Altor copii li se întâmplă la fel. Atunci, să-i spui judecătorului că nu vrei să răspunzi la această întrebare.

Vrem ca la proces să spui adevărul.

Se întâmplă ca un avocat să pună o întrebare care să nu le placă altor avocați. Poți să auzi cuvântul **„obiectez”** care înseamnă **„nu sunt de acord”**. Atunci nu trebuie să spui nimic. Avocații vor vorbi singuri cu judecătorul, apoi judecătorul îți va spune să răspunzi la acea întrebare sau nu.

Copilul: Ce trebuie să fac dacă voi fi deja obosit(ă)?

Copiii deseori obolesc la judecătorie, vor să bea sau vor să meargă la toaletă. Asemenea lucruri se întâmplă în dese cazuri. Dacă te vei simți obosit(ă) sau vei dori să mergi la toaletă, roagă-l pe judecător să facă o pauză.

**Copilul: Ce se va întâmpla dacă voi fi agitat,
mă voi întrista sau voi începe a plânge?**

Nu se va întâmpla nimic. Și adulții sunt uneori agitați, plâng sau se întristează. Ține minte că nu trebuie să te grăbești să răspunzi la întrebări. Cel mai important este să spui adevărul. Dacă te întristezi, poți să strângi la piept jucăria pe care ai luat-o cu tine de acasă. Vei vedea că te vei simți mai bine.

Copilul: Cât timp va trebui să petrec la judecătorie?

Depinde de caz. Uneori, înainte de a intra în sala de judecată trebuie să aștepți puțin pe hol, pentru că judecătorul trebuie să vorbească și cu alți oameni. Uneori, copiii nu așteaptă deloc sau așteaptă prea mult. Atunci îți va fi de folos jucăria sau cărțulia, pe care o poți lua cu tine la judecătorie. Uneori copiii aduc jocuri de puzzle. Nimeni nu iubește să aștepte și să se plictisească. Acumularea de dovezi în sala de judecată poate să dureze mult sau puțin. Judecătorul vrea să afle totul și de aceea poate să-ți pună și celorlalte persoane multe întrebări.

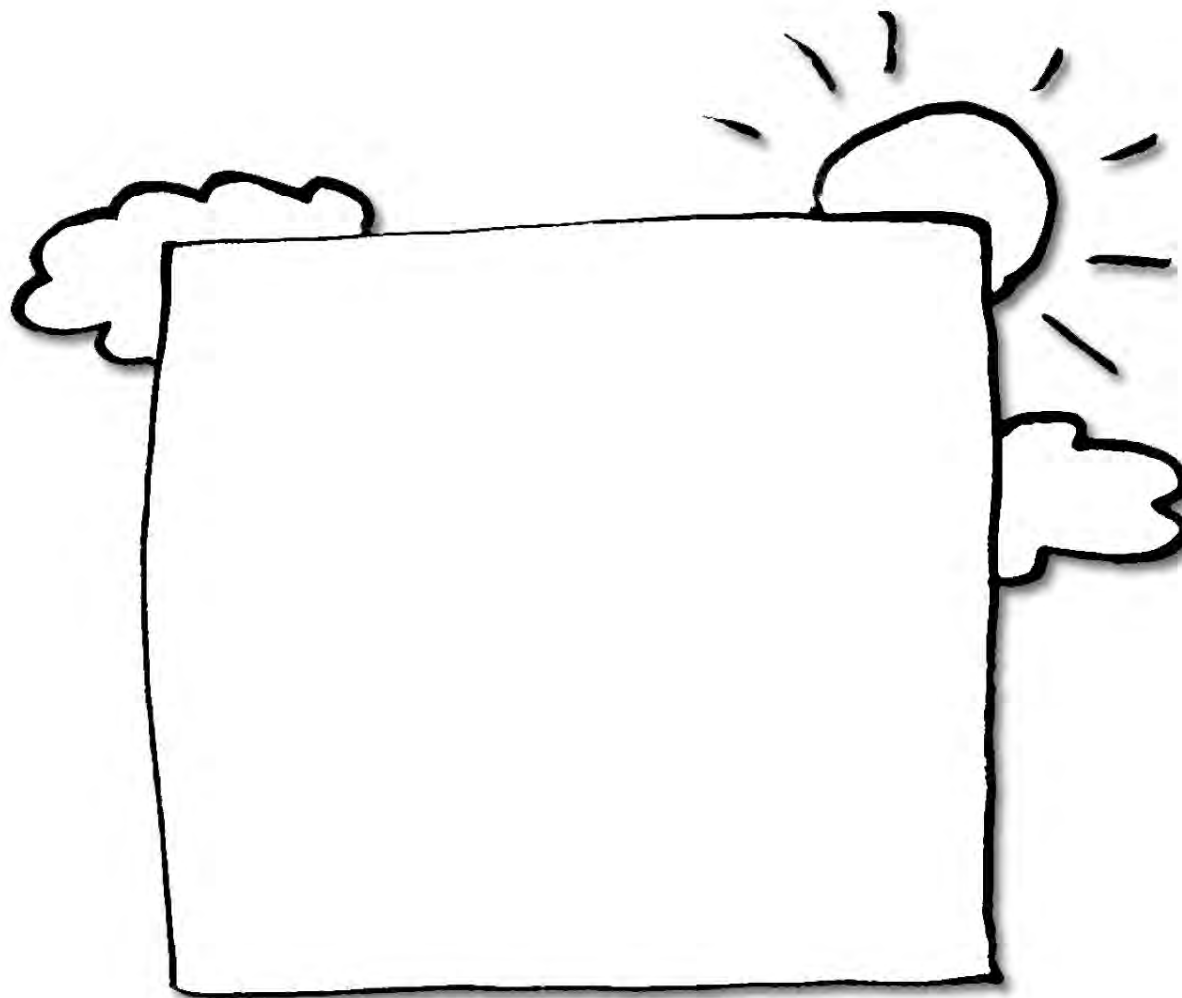
Copilul: Ce se va întâmpla după ce voi termina de vorbit la proces?

Când vei termina de răspuns la întrebări, judecătorul îți va spune că poți să părăsești sala de judecată. Poate vei putea pleca acasă sau poate vei fi nevoit să mai aștepți în hol. Cel mai bine e să o întrebi despre asta pe persoana adultă cu care vei veni la proces.

Copilul: Voi ști ce se va întâmpla cu acuzatul?

Poți să-i întrebi pe părinții tăi sau poate pe dădacă. Se poate întâmpla să nu știe nici ei. Vor ști, însă, mai târziu. Uneori durează mult timp, pentru că judecătorul trebuie să vorbească cu o mulțime de oameni.

Copiii adoră timpul liber și le place să facă diferite lucruri.
Cred că cel mai mult le place să se joace. Desenează cum vrei să te joci după ce ieși din sala de judecată.

Copilul: Poți să-mi aduci aminte despre ce am vorbit?

Desigur. Să începem:

Dacă ți s-a întâmplat ceva, ai auzit sau ai văzut ceva, poți să fii martor într-un proces.

Mai întâi vei vorbi cu un polițist sau cu un procuror și cu un psiholog sau pedagog. Dacă procurorul va considera că cineva a făcut vreun lucru rău, acea persoană trebuie să meargă la judecătorie și să vorbească cu judecătorul. Această persoană se numește acuzat.

Judecătorul vrea să știe tot ce s-a întâmplat. De aceea, va vorbi cu o mulțime de oameni și va decide dacă acuzatul a făcut sau nu ceva rău, este sau nu vinovat și dacă merită să fie pedepsit.

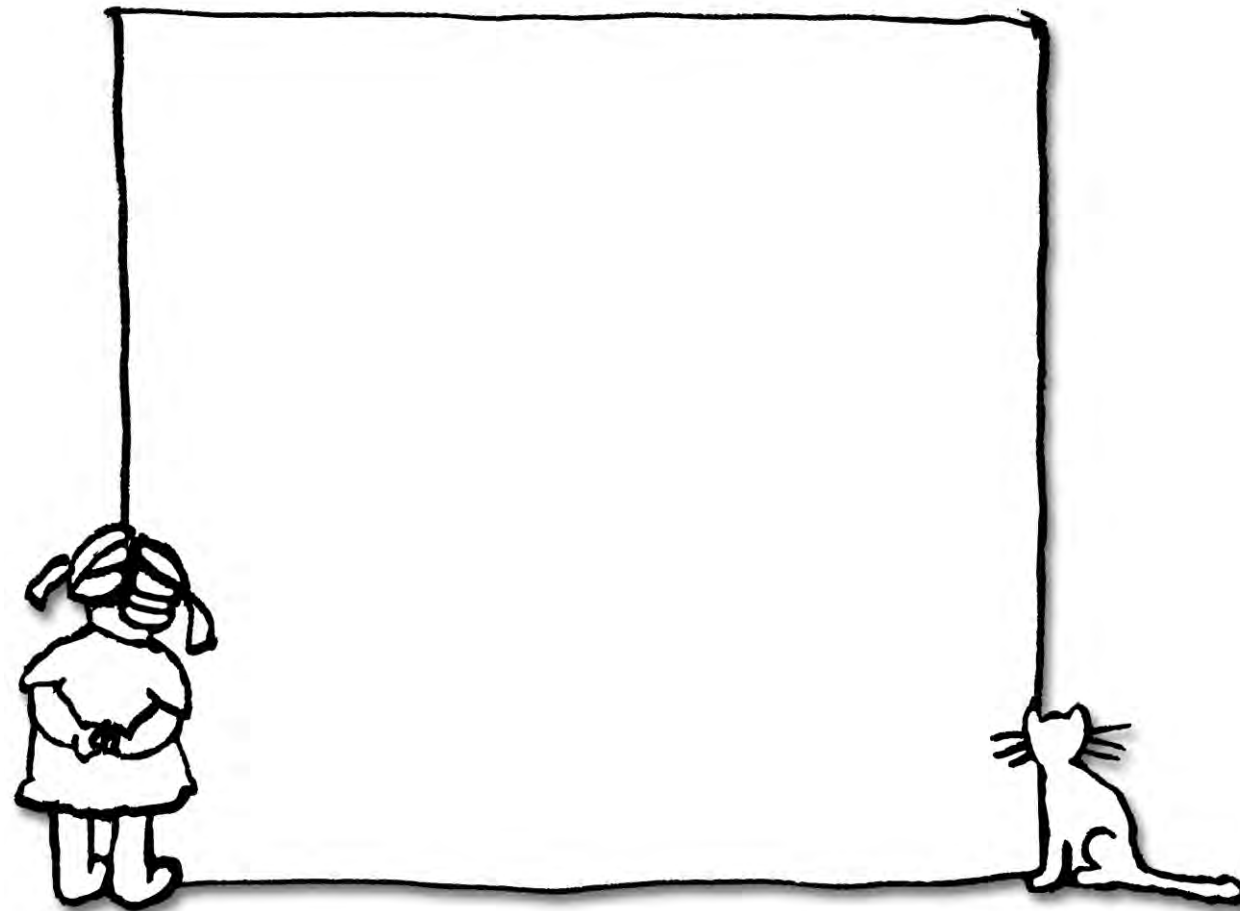
Acuzatul va fi împreună cu avocatul său.

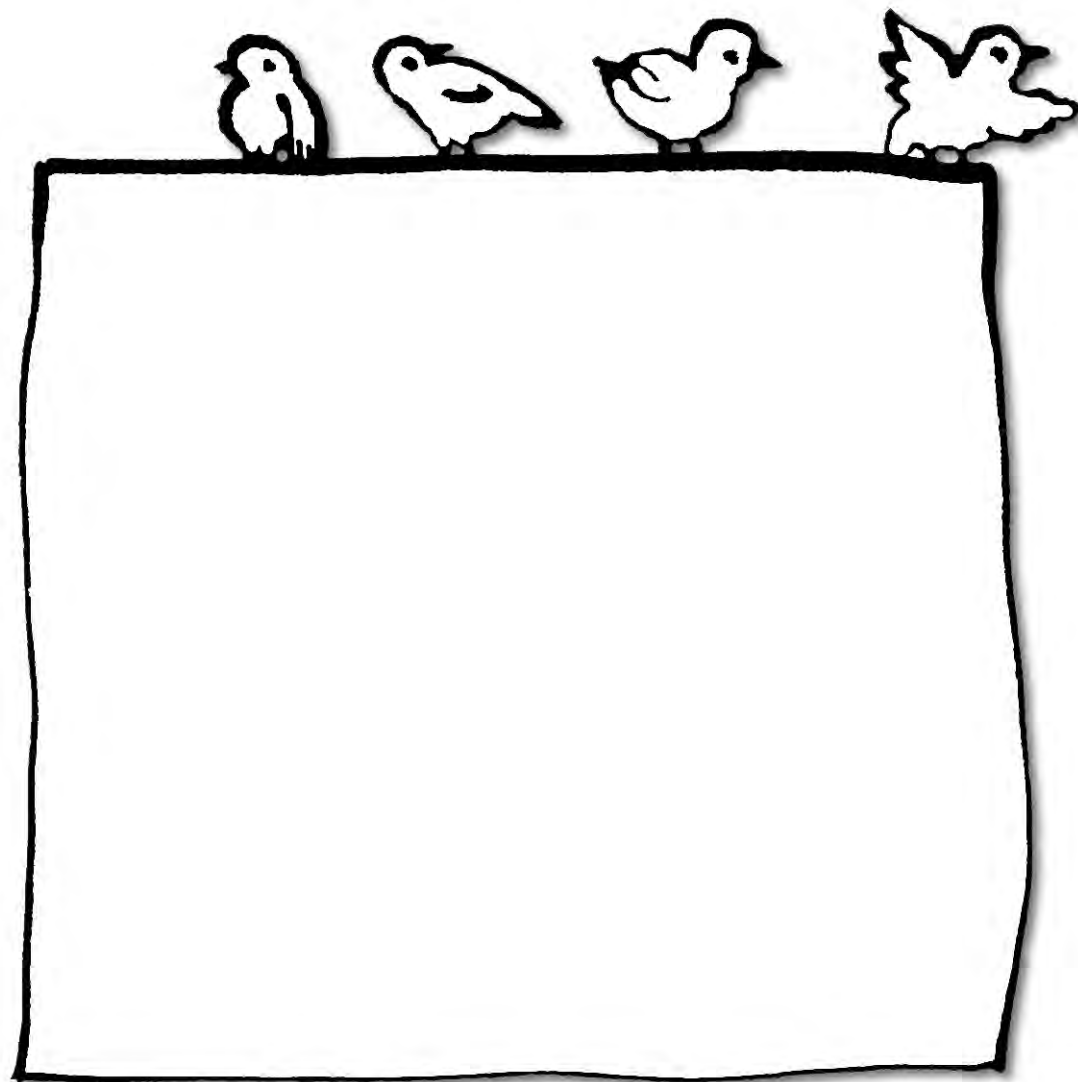
Tu mergi la judecătorie pentru ca să vorbești cu judecătorul și cu alți avocați și să răspunzi la întrebări.

Uneori copiii spun că se tem să meargă la judecătorie. Cred că le este frică pentru că nu știu ce este judecătoria. Apoi spun că nu le mai este frică pentru că au aflat cu ce se aseamănă judecătoria. Și tu știi acum foarte multe despre judecătorie.

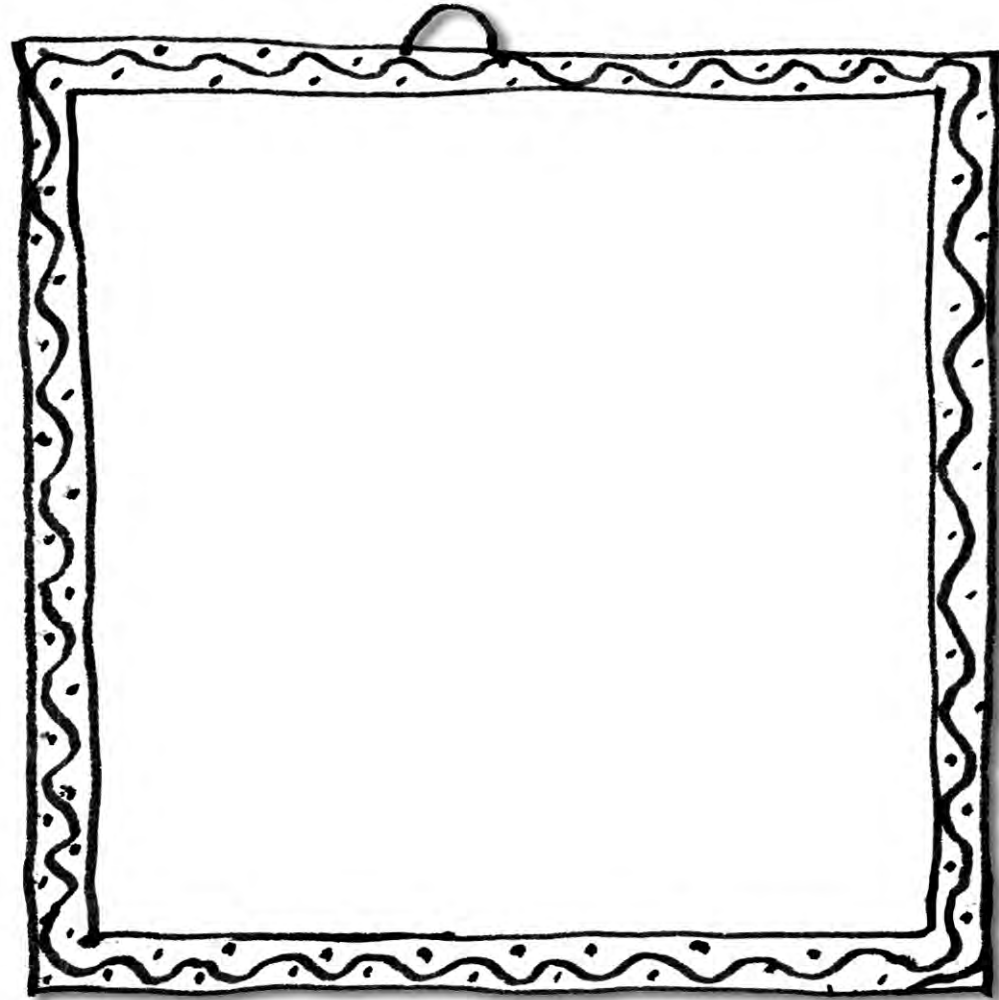
Mai simți că îți este puțin frică? Dacă da, atunci aici poți desena ceea de ce te temi.

Cum crezi, ce te-ar putea ajuta ca să nu-ți fie frică? Poți să desenezi aici.

Iar acum desenează o imagine în care nu ți-e frică de nimic.

Dacă mai ai întrebări, vorbește cu adulții.

Sfârșit

The word "Sfârșit" is written in a large, bubbly, hand-drawn font. The letters are white with a thick black outline. The text is decorated with various simple line drawings: a butterfly above the 'S', a flower to the left of the 'S', a butterfly above the 'â', a sun with a smiling face above the 'ș', a butterfly above the 'i', and a butterfly to the right of the 't'. Small flowers and stems are also interspersed between the letters.